

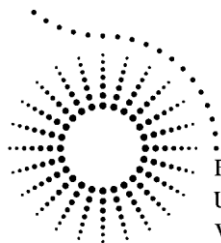
Ústav světových dějin

Posudek oponenta bakalářské práce

Maroš TIMKO, *Luis Buñuel a Španielsko v tridsiatych rokoch*, Ústav světových dějin, FF UK v Praze, Praha 2014, 75 stran rkp.

Maroš Timko si zvolil nesmírně zajímavé a, přiznávám, podle mého názoru i neobyčejně atraktivní téma – analýzu Španělska třicátých let dvacátého století očima legendárního režiséra Luise Buñuela. Je logické, že v bakalářské práci není možné obsáhnout všechny aspekty vývoje a problémů, s nimiž se španělská druhá republika, o kterou konkrétně v Timkově bakalářce jde, potýkala, a proto si autor – z mého pohledu nanejvýš racionálně – zvolil tři dílčí oblasti, jimž se rozhodl věnovat. Konkrétně se jednalo o problematiku antiklerikalismu, školství a o vojenské záležitosti; jak jsem již naznačil, tato volba je naprosto oprávněná, neboť všechny tři „fenomény“ hrály v (nejen) v období druhé španělské republiky velmi důležitou roli; každý z nich byl, jak autor píše, cílem republikánských reforem, přičemž ve všech případech lze zaujmout vůči přístupu republikánů k těmto „fenoménům“ kritický postoj.

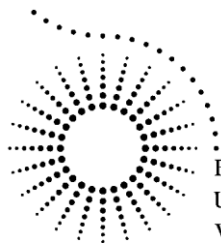
Pokud jde o strukturu práce, v první kapitole autor rozebral otázku „španělského antiklerikalismu“, přičemž se vracel k jeho kořenům, tj. do devatenáctého století, během něhož byl španělský katolicismus, v zemi tradičně a pevně ukotvený, „konfrontován s pokrokovým liberalismem a republikanismem“ (s. 13), o čemž svědčilo, například, zrušení inkvizice (1834), nebo liberální reformy z let 1835-1836. V zásadě nicméně postavení katolické církve zůstalo, jak Timko správně uvádí, ve své podstatě neotřesené, o čemž – pro změnu – svědčí například ústava z roku 1869. Při rozboru situace za druhé republiky Timko správně píše, že „hlavní chybou, kterou republika v rámci řešení církevní otázky udělala, byla snaha o rychlé a definitivní řešení (tohoto) problému, častokrát pomocí násilí a bez ohledu na druhou stranu“ (s. 17); výtečným dokladem této skutečnosti je nejen podle autora bakalářské práce ústava z prosince 1931. Součástí první části práce je rozbor Buñuelových postojů k církevní otázkám. V jednom případě zcela nerozumím autorovu tvrzení, podle něhož byl „Buñuelův ateismus v protikladu s jeho rozsáhlými znalostmi teologie a církevních dějin“ (s. 21) – nevidím totiž nejmenší důvod, proč by přesvědčený ateista nemohl být znalcem teologie a církevních dějin; podobně byli, koneckonců, mnozí duchovní velmi dobrými znalci marxistické doktríny, přičemž často argumentovali slovy, že s protivníkem mohou efektivně bojovat především tehdy, jestliže jej dobře znají... První část práce pak uzavírá Timkovo

Ústav světových dějin

pojedenání o Buñuelově filmu „Zlatý věk“ (*L'Age d'Or*); zcela souhlasím s autorem, když tvrdí, že se jedná o „k církvi nejkritičtější film Buñuelovy tvorby třicátých let dvacátého století“ (s. 23). S autorovým rozbohem filmu v širším kontextu nemám nejmenší problém, mrzí mě nicméně fakt, že rezignoval na „hodnocení legality či smysluplnosti útoku na promítání tohoto filmu“ s tím, že „není v jeho kompetenci“ (s. 29); domnívám se, že to není otázka autorovy kompetence, nýbrž chuti a (snad i) odvahy pustit se do toho.

Druhá část Timkovy bakalářské práce je věnována problematice školství za druhé republiky. Také v tomto případě ve svém pokusu o analýzu autor vrací až na přelom osmnáctého a devatenáctého století. Timko má nepochybně pravdu, když tvrdí, že „posílení nacionalismu mělo být dosaženo státní kontrolou školství“ s tím, že „by šíření vzdělání s důrazem na národní myšlenku mezi všechny společenské vrstvy mělo dopomoci vzniku liberálního národního státu“ (s. 30), stejně jako když píše, že „veřejné vzdělávání (nicméně) mělo své limity (s. 30). Velmi solidní je Timkův rozbor důležitého zákona o veřejném vzdělání z roku 1857, jehož autorem byl Claudio Moyano, stejně jako je správný jeho důraz na ústavu z roku 1876 a na ustavení ministerstva veřejného školství (1900), kdy „začal boj o kontrolu vzdělání mezi církví a liberály“ (s. 34), jakkoli jsem na rozdíl od tvrzení citovaného C. P. Boyda přesvědčen o tom, že tento boj začal, fakticky vzato, již mnohem dříve; vlastně o tom píše i Timko sám. Pokud jde o druhou republiku, Timko správně říká, že „vzdělávání bylo v nové republice klíčovou záležitostí“ (s. 35), přičemž vláda ve své snaze ne vždy uspěla. Analýzu kroků republikánské vlády v oblasti školství pokládám za velmi zdařilou, stejně jako podkapitulu věnovanou „pedagogickým/vzdělávacím misím období druhé republiky“ (s. 40-43). Závěrečná část této kapitoly bakalářské práce je analýzou Buñuelova filmu „Země bez chleba“ (*Las Hurdes, tierra sin pan*) s přihlédnutím ke zkoumané školské/vzdělávací problematice za druhé republiky. Volba není náhodná, právě oblast Las Hurdes byla pokládána za tu část Španělska, v níž byla nejzjevněji „lidskost deformovaná prostřednictvím bídy“ (s. 43). V zásadě souhlasím s Timkovým tvrzením, že daný film znamená „rozchod režiséra se surrealismem, symbolizovaný (mimo jiné) zobrazováním skutečností pomocí (prostředků) dokumentárního filmu a používáním ... techniky sovětské filmové školy“ (s. 45), současně nicméně důrazně oponuji autorovu tvrzení, podle něhož Buñuel „nemohl být zároveň surrealistou i komunistou“ (s. 45) – to samozřejmě možné bylo, příkladů bychom našli nespočet, z českých autorů je možné uvést například Vítězslava Nezvala a další umělce. Stejně tak nevidím důvod, proč by nebylo možné Buñuelův vstup do

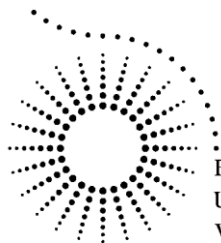

Ústav světových dějin

strany kritizovat (s. 45). S povděkem naopak kvituji, že autor neopomněl fakt, že „Země bez chleba“ je rovněž kritikou katolické církve (s. 49; viz rovněž první část práce) – tento aspekt je totiž charakteristický pro celé Buñuelovo dílo.

Závěrečná část Timkovy bakalářky je věnována vojenské problematice či, jinak řečeno, problematice armády/ozbrojených sil a její/jejich postavení ve španělské společnosti. Autor se i tentokrát vrátil do minulosti, správně zmiňuje časté vojenské převraty (tzv. *pronunciamentos*; s. 51 a následující strany). Podrobněji se, vzhledem ke svému tématu logicky, věnuje převratům ze třicátých let dvacátého století, přičemž si velmi dobře všímá některých relativně subtilních faktorů, například skutečnosti, že došlo k „určitému posunu politicky orientovaných složek armády směrem k liberalismu“ (s. 56). V souvislosti s rolí armády se Timko dost dobře nemohl vyhnout otázce, zda je možné vojenské povstání z roku 1936 považovat za fašistické (s. 59). V tomto ohledu souhlasím s autorem, když uvádí, že se jednalo především o pokus o „návrat k tradičnímu Španělsku“ (s. 60). Bez výhrad akceptuji i tu část práce, ve které se autor věnoval postavení armády ve druhé republice a pokusům o její reformu (s. 60–63). Poslední oddíl práce je analýzou Buñuelova působení ve společnosti *Filmófono*, zejména pokud jde o jeho podíl na čtvrtém snímku, který tato společnost vyrobila, *¡Centinela alerta!*. Ať už byl podíl Buñuela na natáčení snímku jakýkoli (viz autorův rozbor na s. 64), souhlasím s Marošem Timkem v tom, že se jedná o „ukázkový příklad kritického zobrazení armády v rámci režisérový tvorby“ (s. 64).

Na závěr bych rád řekl, že na Timkově bakalářské práci oceňuji – kromě již zmíněných záležitostí – skutečnost, že čerpal ze solidního množství vydaných pramenů a odborné literatury, více než adekvátního pro případ bakalářské práce, nemluvě o použitých internetových zdrojích. Pokud jde o stylistickou a gramatickou stránku práce, neposuzuje se mi snadno, neboť je napsaná slovensky. Soudím, že je poměrně solidní, třebaže se často opakují různá sousloví, třebaže autor občas sklouzl k historickému prezentu a třebaže se nevyvaroval občasných chyb v interpunkci. Zároveň ale rád konstatuji, že práce je dobře napsaná a čtivá, že autor jednoznačně zvládl základy historikova řemesla a prokázal schopnost analyzovat dané téma. Přílišná popisnost některých částí Timkovy bakalářky není žádnou výjimkou.

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Ústav světových dějin

Závěr:

Z výše uvedených důvodů je, doufám, zjevné, že Maroš Timko napsal velmi solidní bakalářskou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě. Pokud jde o její hodnocení, jistou dobu jsem váhal mezi návrhem na „výborně“ a „velmi dobře“, nakonec jsem se nicméně pečlivě rozvaze rozhodl pro ještě „výborně“.

V Praze, 16. června 2014

Prof. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.
Ústav světových dějin FF UK v Praze